

**Ομιλία Προέδρου ΣΕΤΕ, κ. Γιάννη Παράση,
στο ετήσιο Συνέδριο ΣΕΤΕ με θέμα “Shaping the Future of Tourism”**

Αθήνα, 19 Δεκεμβρίου 2024

Κύριε Επίτροπε,
Κυρία Υπουργέ,
Επίσημοι Προσκεκλημένοι,
Κυρίες και κύριοι,

Σας καλωσορίζω στο φετινό Συνέδριο του ΣΕΤΕ, το οποίο δεν είναι απλώς μια αφορμή αποτίμησης για το παρόν αλλά είναι - κυρίως - μια ευκαιρία σχεδιασμού και προοπτικής για το μέλλον του ελληνικού τουρισμού. Ο τουρισμός είναι το ισχυρό χαρτί της ελληνικής οικονομίας, μια πηγή ευημερίας και κοινωνικής συνοχής.

Το 2024 γνωρίζουμε, πλέον, ότι αναφορικά με αφίξεις και έσοδα θα αποτελέσει το νέο ορόσημο για την πορεία μας. Όμως, πίσω από τους αριθμούς υπάρχει μια πιο σύνθετη πραγματικότητα που οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε: η γεωπολιτική εικόνα επιδεινώνεται, οι προκλήσεις από την κλιματική κρίση πολλαπλασιάζονται, οι προσδοκίες επισκεπτών, εργαζομένων και τοπικών κοινωνιών αυξάνονται, ενώ πληθωρισμός, επιτόκια, λειτουργικό κόστος και φορολογικές επιβαρύνσεις συμπιέζουν τα οικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων. Στόχος μας, σήμερα, είναι να αποτιμήσουμε την κατάσταση, να επισημάνουμε τις προκλήσεις, και να παρουσιάσουμε προτάσεις για τη νέα πορεία προς έναν τουρισμό βιώσιμο, ανταγωνιστικό και κοινωνικά υπεύθυνο.

Το 2024 που σε λίγο αφήνουμε πίσω μας κατέγραψε ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα ξεπερνώντας τις επιδόσεις του 2023. Παρά τις γεωπολιτικές αναταράξεις και τις προκλήσεις της Ευρωπαϊκής οικονομίας, η Ελλάδα κατάφερε να διατηρήσει τον τουρισμό της σε σταθερή τροχιά ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΙΝΣΕΤΕ και της Τράπεζας της Ελλάδος για την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου, οι αφίξεις αυξήθηκαν κατά 9,3%, ενώ τα έσοδα σε ονομαστικές τιμές υπολείπονται μεν του ρυθμού αύξησης των αφίξεων, αλλά και αυτά ήταν υψηλότερα του 2023 κατά 4,1%.

Η συνδρομή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία παραμένει **πολύ σημαντική**:

1. Οι τουριστικές επενδύσεις, όντας το 2023 διπλάσιες του 2019 με 5.1 δισ. ευρώ, συμβάλουν στην μείωση του επενδυτικού κενού το οποίο παραμένει ένα διαρθρωτικό πρόβλημα της Ελληνικής Οικονομίας.
2. Η άμεση συμβολή αφορά στο 13% του ΑΕΠ, ενώ η έμμεση φτάνει το 30%
3. Οι ταξιδιωτικές εισπράξεις καλύπτουν το 63.8% του ελλειμματικού ισοζυγίου αγαθών, και αυτό ένα διαχρονικό πρόβλημα της οικονομίας μας
4. Αναφορικά με την αγορά εργασίας, στο τρίτο τρίμηνο ο τουρισμός αφορά άμεσα στο 16,4% της απασχόλησης, ενώ άμεσες και έμμεσες θέσεις αντιστοιχούν περίπου στο ένα τρίτο του συνόλου.

Τα στοιχεία αυτά παρέχουν ένα χρήσιμο υπόβαθρο για τη συζήτηση που θα έχουμε αργότερα με τον πρόεδρο του ΣΕΒ για το μελλοντικό αναπτυξιακό μοντέλο της Ελληνικής οικονομίας.

Όσον αφορά στις ευρύτερες τάσεις που διαμορφώνονται, οι μήνες εκτός αιχμής δείχνουν σημάδια σημαντικής βελτίωσης σε αφίξεις αλλά και εισπράξεις, κάτι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό για την προσπάθεια επιμήκυνσης της σεζόν. Η ευαισθησία και άμεση απόκριση των καταναλωτών στη σχέση value for money του τουριστικού προϊόντος αυξάνεται συνεχώς. Το είδαμε φέτος στους καλοκαιρινούς μήνες αιχμής, αλλά και συγκεκριμένους προορισμούς των Κυκλάδων. Οι επισκέπτες αναζητούν αυθεντικές εμπειρίες, βιωσιμότητα και υψηλή ποιότητα υπηρεσιών. Όπως όμως έχουμε κατ' επανάληψη τονίσει, μέσα στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται, οι θετικές επιδόσεις μετά την πανδημία, δεν θα πρέπει να θεωρούνται δεδομένες για τα επόμενα χρόνια. Για να μπορέσει να διατηρήσει και να ενισχύσει τη θέση του ο κλάδος, απαιτούνται ξεκάθαρες θεσμικές παρεμβάσεις για τη μετάβαση του τουρισμού σε ένα βιώσιμο και ολοκληρωμένο μοντέλο ανάπτυξης.

Με αυτό ως γνώμονα, ο ΣΕΤΕ έχει θέσει πέντε βασικούς άξονες – προτεραιότητες, για τους οποίους μιλήσαμε αναλυτικά στην αρχή της θητείας του τρέχοντος διοικητικού συμβουλίου:

1. Επενδύσεις και ανταγωνιστικότητα
2. Ενίσχυση υποδομών
3. Καθιέρωση των DMO's για διαχείριση και προβολή προορισμών
4. Βελτίωση της απασχόλησης και τα θέματα της αγοράς εργασίας
5. Βιωσιμότητα

Το σημερινό συνέδριο, ενάμιση χρόνο μετά, στα μέσα της τριετούς θητείας αποτελεί μια καλή αφορμή αποτίμησης των εξελίξεων στους άξονες αυτούς.

Ξεκινώντας με τις Επενδύσεις και την Ανταγωνιστικότητα, εδώ είχαμε μιλήσει για τη θετική προοπτική των ιδιωτικών επενδύσεων, καθώς και των άμεσων ξένων επενδύσεων, η οποία έχει επιβεβαιωθεί απόλυτα. Ήδη αναφέραμε το διπλασιασμό των επενδύσεων που προσμετρούνται στο ΑΕΠ σε σχέση με το 2019. Για τη θωράκιση της ανταγωνιστικότητας και του θετικού επενδυτικού κλίματος ξεχωρίζουμε 4 κρίσιμα επιμέρους ζητήματα:

Τη χωροταξία

Ο χωροταξικός σχεδιασμός είναι, ίσως, το πιο κρίσιμο αλλά και το πιο χρονίζον ζήτημα αναφορικά με την προσέλκυση επενδύσεων, την ασφάλεια δικαίου και την καταπολέμηση της παραβατικότητας στην δόμηση. Το περασμένο καλοκαίρι έγινε ένα σημαντικό βήμα με την κατάθεση προς διαβούλευση του Ειδικού Χωροταξικού για τον Τουρισμό.

Ως ΣΕΤΕ έχουμε δουλέψει εντατικά για τους σκοπούς της διαβούλευσης με την επιτροπή χωροταξίας μας και καταθέσαμε ουσιώδεις προτάσεις. Στο σημείο, αυτό θέλω και από το βήμα αυτό να ευχαριστήσω τον Κώστα Κωνσταντινίδη και τα μέλη της επιτροπής για την εξαιρετικό τους έργο. Θεωρούμε πολύ σημαντικό αυτήν τη φορά η προσπάθεια για την ψήφιση του χωροταξικού να μην μείνει στη μέση, **καθώς ένα χωροταξικό με κάποιες ελλείψεις είναι καλύτερο από την έλλειψη χωροταξικού.**

Τη ρύθμιση της βραχυχρόνιας μίσθωσης

Η άνοδος της βραχυχρόνιας μίσθωσης έχει δημιουργήσει νέες ευκαιρίες αυξάνοντας σημαντικά την φέρουσα ικανότητά των προορισμών, αλλά και μεγάλες προκλήσεις που επιτακτικά - αλλά χωρίς αφορισμούς - καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε. Απαιτείται ένα πλαίσιο κανόνων που θα αποτρέπουν τον αθέμιτο ανταγωνισμό και τις στρεβλώσεις στην αγορά στέγης, αλλά και την υπερσυγκέντρωση τουριστικών ροών σε προορισμούς χωρίς έλεγχο.

Στην κατεύθυνση αυτή, έχουν γίνει σημαντικά βήματα το τελευταίο διάστημα. Ο νόμος που ψηφίστηκε πριν από έναν χρόνο διαμόρφωσε ένα σαφές πλαίσιο φορολόγησης διαχωρίζοντας την επαγγελματική δραστηριότητα από τη περιστασιακή ιδιωτική εκμετάλλευση την οποία προσδιορίζει ρητά, ενώ δίνει περαιτέρω δυνατότητες για περιορισμό των ημερών μίσθωσης σε κορεσμένες περιοχές. Με το φετινό νομοσχέδιο του Υπ. Τουρισμού εισάγονται λειτουργικές προδιαγραφές. Ενώ με τον τελευταίο φορολογικό νόμο μπαίνουν πρόσθετοι όροι αναφορικά με τις πλατφόρμες και αναστέλλονται άδειες σε 3 διαμερίσματα της πρωτεύουσας. Υπό την προϋπόθεση επάρκειας ελεγκτικών μηχανισμών θεωρούμε ότι το θεσμικό πλαίσιο που διαμορφώνεται κινείται στη σωστή κατεύθυνση για να διασφαλίσουμε τις θετικές επιδράσεις αποφεύγοντας τις αρνητικές συνέπειες από τη βραχυχρόνια μίσθωση.

Το ζήτημα της φορολογίας

Η φορολόγηση του κλάδου παραμένει ένα ευαίσθητο ζήτημα που μας ανησυχεί ιδιαίτερα. Δεν μπορεί η θετική πορεία του ελληνικού τουρισμού να αποτελεί την αιτιολογική βάση για την επιβολή βαρών. Ο φόρος διαμονής – ένα μέτρο προσωρινό καθαρά εισπρακτικού και δημοσιονομικού χαρακτήρα – αντικαταστάθηκε πέρυσι από το **Τέλος Ανθεκτικότητας στην Κλιματική Κρίση**, αυξημένο για την καλοκαιρινή σεζόν σε ποσοστό 150-200%. Το συγκεκριμένο τέλος αυξήθηκε ξανά φέτος **πριν συμπληρωθεί ένα έτος**, χωρίς απολογισμό για τα έσοδα που εισπράχθηκαν και την ανταποδοτικότητα σε έργα και δράσεις.

Ταυτόχρονα αυξάνεται το δικαίωμα των δήμων για το τέλος παρεπιδημούντων από 0,50% σε 0,75%. Η αύξηση των τελών αυτών αποφασίστηκε χωρίς διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς και χωρίς να έχουν μελετηθεί οι συνέπειες στην ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος. Επαναλαμβάνω ότι αναγνωρίζουμε την ανάγκη για την αποκατάσταση των ζημιών από τις φυσικές καταστροφές που έπληξαν και θα εξακολουθούν να πλήττουν τη χώρα ως συνέπεια της κλιματικής αλλαγής. **Ωστόσο, η χρηματοδότηση των δαπανών αυτών δεν μπορεί να είναι ευθύνη μόνο ενός κλάδου της ελληνικής οικονομίας.** Το ζήτημα των τελών και άλλων φόρων, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, πρέπει να επανεξεταστεί, και σε κάθε περίπτωση η πάγια θέση του ΣΕΤΕ είναι **ότι τα όποια ποσά εισπράττονται από τα τέλη** πρέπει να διοχετεύονται στην αναβάθμιση των υποδομών και της λειτουργίας των προορισμών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Πρόσβαση των τουριστικών επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση και αναπτυξιακά προγράμματα

Σύμφωνα με τα στοιχεία των μελών μας, το ποσοστό απόρριψης αναπτυξιακών σχεδίων που έχουν υποβληθεί από τουριστικές επιχειρήσεις στις πρόσφατες προκηρύξεις αγγίζει το 90%. **Το γεγονός αυτό προβληματίζει ιδιαίτερα.** Απαιτείται ένα σωστό μείγμα φοροαπαλλαγών, επιδοτούμενης χρηματοδότησης, αλλά και άμεσων ενισχύσεων, το οποίο θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μεγάλων, αλλά κυρίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του τουριστικού τομέα.

Απαιτείται ουσιαστική αναθεώρηση στην προσέγγιση των αναπτυξιακών προγραμμάτων, αν θέλουμε να στηρίξουμε ουσιαστικά την ποιοτική αναβάθμιση των τουριστικών επιχειρήσεων και τη μετάβασή τους στην πράσινη και ψηφιακή λειτουργία, όπως προτείνουμε και μέσω της πρωτοβουλίας METRON Sustainable Tourism, για την οποία θα μιλήσουμε αργότερα. **Μετά την ανταγωνιστικότητα, το δεύτερο μεγάλο θέμα είναι αυτό των Υποδομών, για το οποίο υπάρχει έντονος προβληματισμός το τελευταίο διάστημα.** Όσο οι ιδιωτικές επενδύσεις στον τουρισμό αυξάνονται, αλλά και τάσεις όπως η βραχυχρόνια μίσθωση ή η κρουαζιέρα αυξάνουν τις τουριστικές ροές, χωρίς οι δημόσιες υποδομές να μπορούν να

ακολουθήσουν το πρόβλημα στις τοπικές κοινωνίες, αλλά και αναφορικά με την σχέση ποιότητας και τιμής του τουριστικού προϊόντος, θα οξύνεται.

Εδώ, θα ήθελα να επαναλάβω τις εκατοντάδες των σχετικών προτάσεων για υποδομές που έχουμε καταθέσει μέσα από το «Στρατηγικό Σχέδιο | Ελληνικός Τουρισμός 2030». Προφανώς, νέες υποδομές δεν μπορούν να κατασκευαστούν και να λειτουργήσουν από τη μία στιγμή στην άλλη. Για αυτό πιστεύουμε ότι πέραν των έργων, ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε καινοτόμες επιχειρησιακές λύσεις και χρήση της τεχνολογίας.

Τα slots στην πρόσβασης στην Ακρόπολη αποτελούν ένα πολύ ενθαρρυντικό παράδειγμα για το πώς μπορούμε να βελτιώσουμε την λειτουργία τουριστικών προορισμών με αποτελεσματικές επιχειρησιακές παρεμβάσεις. **Για να υπάρξουν, όμως, ουσιαστικές παρεμβάσεις στη λειτουργία των προορισμών, η θέσπιση και λειτουργία σοβαρών DMOs, είναι απαραίτητη προϋπόθεση.** Η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι οι DMOs έρχονται να καλύψουν ένα κενό στρατηγικής διαχείρισης και όχι μόνο προώθησης του προορισμού, φέρνοντας σε επαφή όλους τους τοπικούς παράγοντες.

Παρά τη σημασία τους, οι DMOs δεν έχουν αναπτυχθεί με την ταχύτητα που απαιτείται στη χώρα μας. Ελλείψεις σε χρηματοδότηση, υποδομές, και κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό συχνά υπονομεύουν την αποτελεσματικότητά τους. Αν λειτουργήσουν σωστά, μπορούν να αλλάξουν το παιχνίδι, διασφαλίζοντας ότι οι τουριστικοί προορισμοί θα είναι εξίσου ελκυστικοί και για τους κατοίκους και για τους επισκέπτες. Γι' αυτό και απαιτείται να γίνουν ακόμα πιο γενναία βήματα στη θεσμική τους κατοχύρωση και τη διασφάλιση πόρων με ουσιαστική εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα. **Ο τέταρτος πυλώνας αφορά στα εργασιακά ζητήματα** τα οποία αποτελούν μια διαρθρωτική πρόκληση όχι μόνο για τον τουρισμό αλλά για το σύνολο της ελληνικής και Ευρωπαϊκής Οικονομίας, όπως αναδεικνύει με ιδιαίτερη έμφαση η έκθεση Draghi.

Για τα εργασιακά έχουμε μια ευρεία ατζέντα συνεργασίας με την κυβέρνηση και τους λοιπούς κοινωνικούς εταίρους. Τα κύρια θέματα αφορούν στο ζήτημα επάρκειας ανθρώπινου δυναμικού και:

- τη βελτίωση της ελκυστικότητας της αγοράς εργασίας σε σχέση με ομάδες εργαζομένων, όπως συνταξιούχοι, γυναίκες, φοιτητές, Έλληνες που εργάζονται στο εξωτερικό, κ.λπ.
- στα προγράμματα upskilling και reskilling του εργατικού δυναμικού,
- τη βελτίωση της διαδικασίας των μετακλήσεων
- αλλά και το θέμα των ασφαλιστικών εισφορών, στο οποίο είχαμε πρόσφατα θετικές εξελίξεις.

Ειδικά τους τελευταίους δύο μήνες υπήρξαν δυο κρίσιμες πρωτοβουλίες του Υπουργείου Εργασίας σε σχέση με τον κατώτατο μισθό, αλλά και την έναρξη εφαρμογής της ψηφιακής κάρτας εργασίας στα καταλύματα. Τόσο ο αριθμός όσο και η βαρύτητά των ζητημάτων αυτών αναδεικνύουν την κρισιμότητα της αγοράς εργασίας για τον τουρισμό.

Ένα είναι σαφές. Οι εργαζόμενοι αποτελούν το κρίσιμο κεφάλαιο του τουριστικού κλάδου. Ο σεβασμός των δικαιωμάτων των εργαζομένων και οι καλές συνθήκες εργασίας αποτελούν για τον ΣΕΤΕ **αδιαπραγμάτευτες αρχές.** Ταυτόχρονα, οι όποιες προσαρμογές στα εργασιακά πρέπει να συνεκτιμούν την ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, την πίεση του πληθωρισμού, αλλά και τις αντοχές των επιχειρήσεων.

Για τη διασφάλιση του υγιούς εργασιακού περιβάλλοντος, **είναι σημαντικό η πολιτεία να εντείνει τους ελέγχους της,** όχι μόνο προς όφελος των εργαζομένων, αλλά και προς όφελος της χρηστής επιχειρηματικότητας που συμμορφώνεται με τους νόμους και σέβεται τους κανόνες.

Για τον ΣΕΤΕ, ο κοινωνικός διάλογος και η διαβούλευση, είναι στοιχεία απαραίτητα, για να μπορέσουμε μαζί, χωρίς αιφνιδιασμούς, κυβέρνηση, εργαζόμενοι και επιχειρήσεις να εργαστούμε προς όφελος του ελληνικού τουρισμού.

Έχοντας καλύψει ανταγωνιστικότητα, υποδομές, διαχείριση προορισμών και εργασιακά, επιτρέψτε μου να στραφώ στις ευκαιρίες και προκλήσεις του αύριο και τον 5^ο και κύριο άξονα, αυτόν της βιωσιμότητας που βρίσκεται και στο επίκεντρο του φετινού συνεδρίου.

Μπορεί η ελληνική οικονομία και ο κλάδος μας να κινούνται τα τελευταία χρόνια με θετικούς ρυθμούς, και σε πολλές περιπτώσεις καλύτερα από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο, αλλά θα ήταν αφελές να πιστεύουμε ότι οι εξαιρετικά πολύπλοκες έως και επικίνδυνες εξελίξεις στο ευρύτερο διεθνές περιβάλλον θα μας αφήσουν ανεπηρέαστους.

Ειδικά δε την τουριστική δραστηριότητα που είναι εξόχως εξωστρεφής και εξαγωγική.

Αναφέρω σε τίτλους μερικές από τις εξελίξεις αυτές:

- Πολεμικές Συρράξεις στην γειτονία μας
- Νέα Αμερικανική Διοίκηση
- Προστατευτισμός, δασμοί, αναστροφή της παγκοσμιοποίησης
- Δυσμενές πολιτικό και οικονομικό κλίμα σε Γερμανία και Γαλλία
- Νέα Ευρωπαϊκή επιτροπή, φθίνουσα ανταγωνιστικότητα της Ευρωπαϊκής οικονομίας και σκεπτικισμός για τη πράσινη μετάβαση

Πέρα από την απαιτούμενη εσωτερική θωράκιση του κλάδου, λοιπόν, στο περιβάλλον αυτό, το γεγονός ότι η χώρα μας έχει την τύχη να ηγείται στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών θέσεων σε θέματα Μεταφορών και Βιώσιμου Τουρισμού είναι κάτι πάρα πάνω από ευτυχής συγκυρία. Με την ευκαιρία αυτή, θέλω να καλωσορίσω και να συγχαρώ και από βήματος τον Έλληνα επίτροπο Απόστολο Τζιτζικώστα, τον οποίον θα ακούσουμε σε λίγο με μεγάλη προσοχή. Στην ίδια κατεύθυνση, και πέραν των ευρωπαϊκών συνόρων, στηρίζουμε την υποψηφιότητα του πρώην Υπουργού Τουρισμού, Χάρη Θεοχάρη, για τη θέση του Γενικού Γραμματέα του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, και του ευχόμαστε καλή επιτυχία.

Κυρίες και Κύριοι,

Σε πείσμα των μεγάλων διεθνών προκλήσεων πιστεύουμε ότι η χώρα μας, κεφαλαιοποιώντας το πολύ ισχυρό της brand, διαθέτει μεγάλες δυνατότητες να προσαρμοστεί στις νέες τάσεις και να εξασφαλίσει την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού **με όρους βιωσιμότητας.**

Η έννοια της βιωσιμότητας δεν είναι πια απλώς μια τάση ή μια θεωρητική επιδίωξη, αλλά μια αναγκαιότητα για την επιβίωση και την εξέλιξη του κλάδου. Όπως **έδειξε και η έρευνα μας** που θα παρουσιαστεί λίγο αργότερα, οι βασικές προκλήσεις και ανησυχίες των συμπολιτών μας στις οποίες καλούμαστε να απαντήσουμε, πέραν από τις οικονομικές επιπτώσεις του τουρισμού και τις επιδόσεις σε αφίξεις και έσοδα, **συνοψίζονται στο τρίπτυχο:**

- Περιβαλλοντικό αποτύπωμα
- Εργασιακό περιβάλλον, και
- Κοινωνικό μέρισμα

Στο τρίπτυχο αυτό και πέραν από τις θέσεις και τα αιτήματα του ΣΕΤΕ απέναντι στην πολιτεία, αναλαμβάνουμε δράση ως υπεύθυνος κοινωνικός εταίρος με το πρόγραμμα **METRON Sustainable Tourism. Το METRON** αποτελεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην λογική της εθελοντικής αυτορρύθμισης για την μετάβαση των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων στην βιώσιμη λειτουργία. Ήταν μια περσινή μας δέσμευσή η οποία φέτος γίνεται πράξη μέσα από την πιλοτική εφαρμογή των τελευταίων μηνών σε επιλεγμένες επιχειρήσεις,

Περισσότερα για την μεθοδολογία του προγράμματος, τα ψηφιακά εργαλεία και τα πρώτα συμπεράσματα της πιλοτικής εφαρμογής θα έχουμε τη χαρά να ακούσουμε και να συζητήσουμε σε λίγο.

Με την ευκαιρία αυτή θα ήθελα προσωπικά να ευχαριστήσω τα Μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων και τα στελέχη των ΣΕΤΕ, ΙΝΣΕΤΕ και Marketing Greece, και ειδικά την Αντιπρόεδρό μας, Αγάπη Σμπώκου, για τη στήριξη του προγράμματος και το εξαιρετικό έργο.

Κυρίες και Κύριοι,

Η βιώσιμη ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού πρέπει να βασίζεται σε ένα όραμα που συνδυάζει την Ανταγωνιστικότητα με την Υπευθυνότητα. Ο ΣΕΤΕ, ως η φωνή της μεγάλης τουριστικής οικογένειας στην Ελλάδα, δεσμεύεται να ενώνει δυνάμεις, **να συνθέτει απόψεις, να ηγηθεί αυτής της προσπάθειας με Σύνεση και Υπευθυνότητα, χωρίς εσωστρέφεια** και παρωχημένες συνδικαλιστικές λογικές του παρελθόντος. Να συνεργαστεί με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και να συνεχίσει να στηρίζει με συνέπεια **τις επιχειρήσεις αλλά και τους εργαζόμενους του κλάδου.**

Κλείνοντας, σας καλώ να δείτε το βιώσιμο μέλλον του ελληνικού τουρισμού ως μια **κοινή υπόθεση**, μια **συλλογική πρόκληση** αλλά και μια **μοναδική ευκαιρία** να δείξουμε τι μπορούμε να πετύχουμε όταν συνδυάζουμε το **όραμα με τη δράση**. Ας κάνουμε τον ελληνικό τουρισμό σημείο **αναφοράς και βέλτιστης βιώσιμης πρακτικής.**

Σας ευχαριστώ πολύ. Και σας εύχομαι καλές γιορτές!

Κυρία Υπουργέ σας ευχαριστώ εκ μέρους του ΣΕΤΕ για την επικοινωνιακή μας συνεργασία και σας καλώ στο βήμα.